TİASAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 6, Sayı: 23, Aralık 2019, s. 40-52

Doç. Dr. Rasim SOYLU

Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü,
rasimsoylu@hotmail.com

RESİMDE ÖLÜM VE FANİLİK İMGELERİNİN GÖSTERGEBİLİM ÇÖZÜMLEMELERİ

Özet

Ölüm ve ayrılık insanlığın evrensel problemleri arasında yer alır. Yaşamın geçiciliği ve fanilik kavramı özellikle din ve edebiyatın öğretileri arasında özel bir anlam taşır.

Sanat, insanı ve doğayı konu alan bir yaratımdır. Yaşam, güzellik, aşk ve kahramanlık sanatın ana imgelerini oluşturur. Sanatı duyguların dışavurumu olarak tanımlamak mümkündür. Ancak ayrılık ve ölüm gibi insana acı veren imgeler de sanatın konuları arasında yer almıştır.

Avrupa resim sanatında ölüm, yeniden diriliş ve son yargı gibi temalar bilhassa Hristiyanlık sonrasında yaygınlaşır. Ortaçağ resimlerinde olduğu gibi Rönesans ve Barok dönemlerinde de bu temalar çoklukla işlenir. Sanat eserlerinde ölüm ve fanilik imgesini vurgulayan çok sayıda sembolik figür vardır. Resimdeki figürleri ikonografik anlamlarıyla çözümleyen sanat eleştiri yöntemleri gibi göstergebilim de resimdeki ikon ve sembolleri gösterge olarak anlamlandırır ve çözümler. Resimlerde yer alan kuru kafa, sönmüş mum ve kum saati gibi nesneler görünen düz anlamları yanı sıra yan anlamlar ve derin anlamlar içerir.

Bu çalışmanın amacı Avrupa resim sanatında yer alan ölüm ve fanilik imgelerini birer gösterge olarak ele almak ve göstergebilim sanat eseri çözümleme yöntemiyle çözümlenmeye çalışmaktır. Yöntem olarak göstergebilim sanat eseri çözümleme şemalarından yararlanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Memento Mori, Vanitas, Göstergebilim, Fanilik, Ölüm.

SEMIOLOGICAL ANALYSIS OF IMAGES DEATH AND TEMPORARY IMAGES

Abstract

Death and separation are among the universal problems of humanity. The concept of temporality and mortality of life is particularly important among the teachings of religion and literature.

Art is a creation about human and nature. Life, beauty, love and heroism are the main images of art. It is also possible to define art as an expression of emotions. However, the painful images such as separation and death have been among the subjects of art.

In European painting, themes such as death, resurrection and the final judgment become widespread, especially after Christianity. As in medieval paintings, these themes are handled in the Renaissance and Baroque periods. There are many symbolic figures in the works of art that emphasize the image of death and mortality. Like art criticism methods that analyze figures in iconographic meanings, semiotics makes meaning and analyzes the indicators in the painting. Objects such as skulls, extinguished candles and hourglass in the pictures contain side meanings and deep meanings as well as the plain meanings that appear.

The aim of this study is to examine the images of death and mortality in the European painting as indicators and to try to analyze semiotics by means of art work analysis. Semiotic art work analysis schemes will be used as a method.

Key Words: Memento Mori, Vanitas, Semiotics, Death

GİRİŞ

Sanat; insanın iç dünyasında ve dış dünyasındaki güzellikleri fark etmesi ile başlar. Sanatın kaynağı insanın ruhunda hissettiği duygusal coşku, hayret ve heyecandır. Doğaüstü olaylar, inanışlar, korku ve gizem de en az güzellik kadar sanatın doğuşunda etkili olmuştur.

Sanatın doğuşu ile ilgi teoriler arasında önemli yer tutan din ve büyü teorisi, insanları aciz bırakan doğaüstü olayların insan kadar sanatı da etkilediğini varsayar. İlk insanlardan itibaren hemen hemen bütün din ve inanç sistemlerinde, sonsuz güç sahibi bir Yaratıcı vardır. Bütün varlıklar Yaratıcı tarafından dünyaya sınanmak için gönderilmişlerdir. Bilhassa İlahi dinlerde insanlar öldükten sonra yani kıyamet koptuktan sonra yeniden diriltilecek ve “Son Yargı” sonucunda sonsuza kadar Cennet veya cehennemde kalacaklardır.

Sanatın en temel konusu insan ve tabiattır. İlahi güzellik ancak onun en güzel eseriyle anlaşılır. Bu yüzden canlı modelden çizim çalışmaları güzel sanatların temelini oluşturur. Sanatçı kendisini İlahi sanatın öğrencisi olarak görür. Hatta bunu diğer insanlara gösteren bir elçidir. İnsanın bedeni kadar ruhu ve duyguları da sanatın ana problemidir. Hatta ölüm ve fanilik bile sanatın konusu içinde ele alınmıştır. Hiçbir zaman ölmek istemeyen sanatçı, ölümsüzlük sırrına eseriyle ulaşır. Sanatçılar maddi olarak ölseler bile manevi olarak eserleriyle yaşamaya devam ederler (Aksoy,2018,119).

Antik dönemde plastik sanatların temel konusu mitoloji iken Hristiyanlık sonrasında kutsal kitapların kıssaları ana temayı oluşturur. Yaratılış, Cennetten Kovuluş, İsa'nın Yaşamı, Çarmığa Gerilme, Göğe Yükselme, SonYargı gibi konularının yanı sıra, "Memento Mori" (fani olduğunu hatırla veya öleceğini unutma) ve "Vanitas" (hiçlik veya geçicilik) de yer alır.

İkonografi; kutsal kişiler ve imgeler yanı sıra, nesnelere ve doğa görünümüne de mecazi anlamlar yükler (Turani,1975,53). Göstergebilim yöntemi ise sanat eserinde yer alan bu imgeleri; düz anlamları yanı sıra yan anlam ve derin anlamları ile çözümlemeye çalışır.

Resim ve heykellerde görülen kuru kafa, iskelet, sönmüş mum, yılan ve fantastik yaratıklar ölüm ve fanilik konusu için sembolik imgeler olarak kullanılır. Tabi bu imgeler fani olduğunu anlamak, yaşamın değerini bilmek gibi "Carpe Diem" (Anı Yaşa) sloganına da gönderme yapar. Resimde ölüm ve fanilik imgeleri mitolojik konulu resimlerde de görülebilir. Ancak Antik Yunan ve Roma sanatında daha çok ölümsüzlük imgesi, ölümlülerin hayvan veya bitki gibi başka bir varlığa dönüşme konusu işlenir.

Ortaçağda Hristiyanlığın kabulü ile Roma halkı pagan inancından uzaklaşmış ve daha mistik bir inanış boyutuna geçmiştir. Kilise resimleri arasında yer alan Memento Mori ve Vanitas resimlerinin konusu daha çok kuru kafa ve iskelet figürleri ile sembolize edilir. Cadılar Bayramını çağrıştıran "Danse Macabre" (Ölüm Dansı) ise iskeletlerin dolaştığı ve dans ettiği resimlerdir. Bunlar daha çok Hristiyanlık öncesi pagan inanışlarına gönderme yapmaktadır.

Ayrıca daha çok Barok resminde görülen ve "Vanitas" yani "herşey fani veya boş" anlayışı, İslam tasavvufundaki "Hiç" kavramını çağrıştıır. İslam dünyasından Batı kültürüne geçen inanç unsurları da bu düşüncelerin gelişmesinde etkili olmuş olabilir. Dante'nin "İlahi Komedi" eserindeki "Araf" gibi fanilik ve hiçlik kavramı da Doğu dünyasının Batı'ya etkisi sonucunda gelişmiş olabilir.

Göstergebilim Sanat Eseri Çözümleme Yöntemi

Göstergebilim 20. Yüzyılda gelişen ve göstergeleri inceleyen bir bilim dalıdır. Düşünceleri ve kavramları ifade eden her türlü işaretler, izler, biçimler, yazılar, resimler, sesler ve semboller gösterge olarak tanımlanabilir (Rifat,2013,113).

Göstergebilim; sözlü, yazılı ve işaretlerle iletişim biçimini de inceler. Fransız dilbilimci Saussure, göstergebilimi gösteren ve gösterilenden oluşan ikili bir sistem olarak tanımlar. Gösteren; düşünce ve kavramları sembolize eden işaretlerden oluşur. Gösterilen ise bu işaretlerin gösterdiği düz anlam, yan anlam ve derin anlamlardan oluşur. Amarikalı diğer bir bilim adamı olan Peirce buna yorumlayan faktörünü de ekler. Ona göre eğer yorumlayan yoksa gösterge kimseye mesaj iletmeyecektir (Akerson,2006,109-111).

Sanat eleştirisi; sanat tarihi, sanat felsefesi, ontoloji, estetik ve pedagoji gibi alanların geliştirdikleri eser inceleme ve çözümleme yöntemlerinden yararlanılarak yapılır (Mercin, Alakuş,2005,5).

Göstergebilim, göstergeleri inceleyen bilim dalı olmasının yanı sıra, sanat eserlerini çözümleyen bir bilimsel yöntem olarak da kabul edilebilir. Görsel kültür öğeleri, plastik sanatlar, simge ve semboller görsel göstergeler olarak tanımlanabilir.

Sanat eserlerindeki görsel öğeler ve semboller göstergebilim sanat eseri inceleme ve görsel gösterge çözümleme metodu ile analiz edilir. Bunun için öncelikle sanat eserindeki semboller ve

göstergeler tespit edilir ve tanımlanır. Göstergeler; anlam çözümleme şeması, karşıt anlamlar şeması, göstergebilimsel dörtgen şeması ve eyleyenler şeması ile çözümlenir (Soylu,2018,41-45).

Sanatta Fanilik Kavramı ve Ölüm Teması

John Berger; “Dinden kurtulmakla gizemlerin azalacağını zannetmek, rosyonalist bir yanılsamaydı. Tam tersine din ortadan kalkınca gizemler çoğalarak artmıştır” (1988,116)”der.

Bugün bize sıradan gelen pek çok doğa olayı ilk insanlar için hayret ve heyecan verici olabilir. Doğaüstü olaylar; hatta doğum, yaşam ve ölüm aslında bugün de bizleri şaşırtmaya ve varlığı sorgulamaya devam ediyor.

Hayatın fani ve geçici olması ölüm gerçekliğinin bize hatırlattığı en önemli kavramdır. Bu durumu hisseden insanlık buna iki teselli çaresi bulmuştur. Birisi öldükten sonra yeni bir yaşamın başladığına inanmak. Diğeri de kendini çeşitli yollarla uyuşturup bu düşüncelerden kurtulmaktır.

İnsanların ölüm ve yok olma endişesine en büyük teselli, yeniden diriliş, Mahşer, Ahiret, Cennet ve Cehennem inancı ile dinler getirmiştir. İnsanların kendisini oyun, eğlence, alkol ve uyuşturucu ile avutması ise aslında yeterince bu probleme çözüm sağlamaz. Bu sorunu çok derinden hisseden insanlar ya kendini dine verip bütünüyle öbür dünyaya hazırlanır, ya da intihar eder. 20. Yüzyılın sekülerleşmiş bütün toplumlarında intiharların artması belki de bu problemten kaynaklanır.

Dünyanın farklı ülkelerinde ölümlerin mumyalanması, eşyaları ve sevdiği şeylerle birlikte gömülmesi, yeniden diriliş veya yeni bir yaşama geçiş inancının göstergeleridir. Eski Mısır’da firavunların mezarları olan piramitler bunların abidevi örnekleridir. Orta Asya’da bulunan Türk kurganları, Mezopotamya’da bulunan zigguratlar, Anadolu’da ortaya çıkan Göbeklitepe gibi dünyanın hemen hemen her yerinde ölüm ve sonrası inancına ait izler görülmektedir.

Resim sanatında yaşamın faniliğini ve ölüm gerçeğini temsil eden çeşitli sembolik anlatımlar vardır. Memento Mori ve Vanitas gibi kavramlar, bilhassa Ortaçağ ve sonrası Avrupa sanatında en çok işlenen konulardır.

Memento Mori

“Memento Mori”, Latince “fani olduğunu unutma, ölümü hatırla” demektir. “Memento te hominem esse” (sadece bir insan olduğunu hatırla), respice post te! hominem te esse memento! (Arkana bak! Sadece bir insansın, unutma!). Memento Mori zaferden gururla dönen Roma generallerine ölümü ve faniliği hatırlatmak için söylenmiş bir uyarı olarak literatürde yer alır (Ertürk,2018 <https://hekimcebakis.org/makale/bir-resim-binbir-soylence/> (04.12.2018).

Bu ve benzeri söylemler farklı dönemlerde farklı yerlerde de cereyan eder. Örneğin Hz. Ömer, kafasında beyaz saçları görene kadar bir hizmetçisini kendisini “ölüm var” uyarısı için görevlendirmiştir. Yine Osmanlı padişahlarından bazıları bir hizmetçisini “gururlanma padişahım senden büyük Allah var” gibi uyarılar için görevlendirmesi benzer söylemler içerir (Tuncay,2009,5).

Sanat tarihinde Memento Mori kavramının kullanımı Ortaçağa kadar gider. Barok döneminde daha çok görünmekle birlikte günümüze kadar hemen her dönemde bu konuya ilgi duyanlar

TİDSAD

olmuştur. Bilhassa Avrupa resminde Momento Mori Hristiyanlık öğretisini esas alır. Dante gibi bazı Batılı bilim ve sanat insanlarının İslam dünyasından etkilenmeleri diriliş, son yargı, Cennet, araf ve Cehennem gibi kavramların tanımlanmasında ve açıklanmasında bu kavramların içeriklerini zenginleştirmiştir.

Momento Mori resimlerinde daha çok kafatası yer almakla birlikte (Görsel:1), kitap, sönmüş mum, kum saati (Görsel:2), kadeh, çiçekler, meyveler ve mücevherler yaşamın geçiciliğini sembolize etmek üzere kullanılmıştır. Bu imgeler genellikle natürmort resimlerinde kullanılmakla birlikte bazı portre resimlerinde de kullanıldığı görülmektedir (Özgenç Erdoğan,2018,145).

Görsel:1. Caravaggio (1571-1610), Aziz Jerom, “Memento Mori”, 1605.

(<https://hekimcebakis.org/makale/bir-resim-binbir-soylence/> 04.12.2018).

Görsel:2. Guercino, İtalyan Barok Ressamı, (1591-1666), “Vanitas”
(<http://www.alaintruong.com/archives/2019/04/24/37284795.html> 04.12.2018).

Vanitas

Dünyevi zevklerin geçiciliği Avrupa sanatında özellikle natürmort tarzıyla, oldukça favori bir konudur. Vanitas olarak tanımlanan bu tür ile kırık testiler, çiçekler, meyveler, mumlar ve balonlar insanın faniliğine, yaşamın geçiciliğine gönderme yapan sembollerdir. Günümüzde de Vanitas çalışan sanatçılar vardır (Görsel:4) ve benzer imgeleri kullanmaya hâlâ devam etmektedirler (Ünal,2018,250).

Vanitas bilhassa Barok resminde, Hollanda’da altın çağını yaşar. Görüntüde sade bir şekilde meyveleri, sebzeleri, çeşitli araç ve gereçleri betimleyen bu tarz oldukça karmaşık anlamlar içermektedir. Masaların üzerine gerçekçi bir şekilde yerleştirilen bu objeler, biçim, doku ve renkleri yanı sıra sembolik anlamları da göz önüne alınarak yerleştirilmektedir. Bunlar her ne kadar yaşamın zenginlikleri de olsa izleyiciye yaşamın faniliğini anlatmayı hedefler (Farthing,2014,225).

Vanitas resimleri zengin burjuva sınıfının gündelik yaşamının yansımaları olmakla birlikte, Protestanlık sonrası Kalvinizm’le de ilişkilendirilmektedir. Kalvinist anlayışa göre zenginliğin insanda uyandırdığı kibir ve gurur bu tür resimlerle kırılmakta ve dine bağlılığa bir gönderme

Vanitas, Latince bir kelimedir ve kibir anlamına gelir. Sanat tarihinde dünyevi zevklerin, gurur ve kibirin iyi bir şey olmadığını anlatmak için kullanılmıştır. Hristiyanlıkta terminolojisinde, Eski Ahit'te yer alan bir öğreti olarak geçer. "Vanity of Vanities, said the preacher vanity of vanities all is Vanity" "Boşun boşu her şey boş" diyor vaiz." (Vaiz 1:2-12:8, (Aktaran, Özgenç Erdoğan, 2018,145).

Resimde Fanilik Göstergeleri

Resim sanatında ölüm, fanilik ve hiçlik gibi kavramlara gönderme yapmak amacıyla çok sayıda figür ve obje kullanıldığı görülmektedir. Bunlar arasında insan kuru kafası ve iskeleti en başta gelir. Bazı resimlerde ölü hayvan veya hayvan kafatası da bu anlamda kullanılmıştır. Kum saati, kandil, yanan mum, sönmüş mum, sabun köpüğü ve solmuş çiçekler ömrün akıp geçtiğini ve zamanın azaldığını gösterir (Özgenç Erdoğan, 2018, 149).

Zenginlik sebebiyle ölümden gafil olmanın ve fani dünyaya aldanışın göstergesi olarak dünya küresi, müzik aletleri, mücevherler, taç, takılar, altın paralar, silahlar, meyveler ve yiyecekler dünyevi gücün ve zevklerin geçiciliğine de gönderme yapar. Ayrıca örümcek ağı insanın acizlik ve zayıflığına, yiyecekler, kadeh, şarap ve diğer içecekler geçici hazlara ve fani güzelliklere aldanışa işaret eder.

Yeşil yapraklar, defne yapraklarından taç ve çelenk, buğday başakları ve çiçekler yeniden dirilişe ve ebedi bir hayatın varlığına, çürük meyve bedeninin çürüyüp yok olacağına, kitap ve yanan mum ruhun ölümsüzlüğüne, hakikate ulaşip aydınlanmasına gönderme yaparlar (Öztürk,2019,51).

Görsel: 4. Levin Rodriguez, Günümüze Ait Bir Vanitas Örneği, Fotoğraf, 2017.

(<https://fineartamerica.com/featured/vanitas-vanitatium-levin-rodriguez.html> 04.12.2018).

Resim Sanatında Ölüm ve Fanilik Göstergeleri

Gösterge	Düz anlam	Yan anlam	Derin anlam
Kuru kafa	Kemik, Baş İskeleti	Ölüm, Tehlike, Fanilik	Metafizik, Din, Mitoloji
İskelet	İnsanın Kemik Sistemi	Ölüm, Tehlike, Fanilik	Metafizik, Din, Mitoloji
Kum Saati	Zaman Ölçme Aracı	Zamanın Su Gibi Akıp Gitmesi, Ömrün Geçmesi	Metafizik, İnanç, Din
Saat	Zaman Ölçme Aracı	Zamanın Su Gibi Akıp Gitmesi, Ömrün Geçmesi	Metafizik, İnanç, Din
Sönmüş Mum	Aydınlanma Aracı	Ömrün Bitmesi, Fanilik	Metafizik, İnanç, Din
Solmuş Çiçekler	Canlı, Bitki	Yaşamın Sona Ermesi, Fanilik	Metafizik, İnanç, Din
Dünya Küresi	Coğrafya Aracı	Dünyevi Gücün Geçiciliği	Bilim, Coğrafya
Mücevherler, Altın Paralar Takılar	Kıymetli Taş Ve Madenler,	Zenginlik, Dünyevi Gücün Ve Zevklerin Geçiciliği	Metafizik, İnanç, Din
Taç	Krallık Simgesi	Dünyevi Gücün Geçiciliği	Mitoloji, İnanç, Din
Silah	Savunma Ve Saldırı Aracı	Dünyevi Gücün Geçiciliği	Metafizik, İnanç, Din
Meyveler	Canlı, Bitki, Meyve	Zenginlik, Dünyevi Zevklerin Geçiciliği	Mitoloji, Metafizik, İnanç, Din
Yeşil Yaprak, Defne Yapağı	Canlı, Bitki,	Yeniden Diriliş, Ebedi Hayat	Metafizik, İnanç, Din
Örümcek Ağı	Canlı, Hayvan	Zayıf Ve Aciz Olmak	Metafizik, İnanç, Din
Buğday Başak	Canlı, Bitki,	Yeniden Diriliş, Ebedi Hayat	Metafizik, İnanç, Din
Kadeh - Şarap	İçecek, Alkollü İçki	Zenginlik, Dünyevi Zevklerin Geçiciliği	Metafizik, İnanç, Din
Yanan Mum,	Aydınlanma Aracı	Aydınlanma, Gafletten	Metafizik, İnanç, Din

Kandil		Uyanma	
Müzik Aletleri	Enstruman	Zenginlik, Dünyevi Zevklerin Geçiciliği	Metafizik, İnanç, Din
Kitap	Okuma Aracı	Aydınlanma, Gafletten Uyanma	Metafizik, İnanç, Din

Tablo: 1. Göstergebilim Anlam Çözümleme Şeması (Gottdiner, 2005,30-33).

Karşıt Anlamlar Şeması

Zaman	Zamansızlık
Yaşam	Ölüm
Fanilik	Ebedilik
Ayrılık	Kavuşma
Ölmek	Yeniden Dirilmek
Cehennem	Cennet
Zahmet	Rahmet
Var Olmak	Yok Olmak
Karanlık	Aydınlık
Acı	Zevk
Fena	Beka
Zenginlik	Fakirlik
Acizlik	Güç
Kibir	Tevazu
İnanç	İnançsızlık
Gaflet Uykusu	Uyanıklık
Zahmet	Rahmet
Zevk-Lezzet	Acı-Elem

Tablo 2: Fanilik Gösterge Çözümlemelerinde Ortaya Çıkan Temel Karşıtlıklar

Eyleyenler Şeması

Tablo 3: Fanilik Göstergesinin Eyleyenler Şeması

Göstergebilimsel Dörtgen Şeması

Tablo 4: Fanilik Hakikatinin Göstergebilimsel Dörtgen Çözümleme Şeması (Kıran, Age,385).

Ölümü ebedi bir hayatın kapısı görüp, hazırlanmak ve gaflet içerisinde hazırlıksız yakalanmamak kavramından çıkarak, Gremias'ın göstergebilim şeması üzerinde ölüm kavramı incelenebilir.

Bir kişi, gerçekten ölüm hakikatiyle karşı karşıyadır ve bu durumu kabullenmiştir.

A1 ←-----→ A2 Bu durumda bu kişi ölüm gerçekliğine çok yakın, tehlikeli bir hastalığı olan ya da çok yaşlı birisidir.

A2_ ←-----→ A1_ İkinci önermede ise kişi ne ölmek üzeredir ve ne de ölüm düşüncesine sahiptir. Bu kişi ölüm gerçeğinden uzak yaşayan sağlıklı ve genç, yaşam dolu birisidir.

A1 ————— A1_ Birisi gerçekten ölüm hakikatiyle karşı karşıyadır ancak ölüme karşı hiçbir hazırlığı yoktur ve hiç ölmeyecekmiş gibi davranmaktadır. Bu kişi ölüm hakikatinden habersiz ve ölümü hiç hatırına getirmeden gaflet içerisinde yaşamaktadır.

A2_ ————— A2 Son önermede ise ölecekmiş gibi davranan kişi aslında ölmek üzere değildir. Bu kişi ya ölüm kendisine çok yakın görünmese de, ölümü düşünüp ahiretine ciddi çalışan zahit bir kişidir veya sürekli ölüm endişesi taşıyan korkak birisidir.

SONUÇ

Ölüm canlılar için kaçınılmaz bir sonudur. Sanatçılar geride bıraktıkları eserleriyle ölümsüz olurlar. Bütün dinlerde yaşam insanlara Yaratıcının hediyesidir. Hatta beden ve ömür insanlara emanet olarak verilmiştir. Üç büyük dine göre insanlar öldükten ve kıyamet koptuktan sonra yeniden diriltilecek ve dünyada yaptıkları işlerden dolayı yargılanacaklardır. Son yargı sonucuna göre ya Cennete ya da Cehenneme gideceklerdir.

Ortaçağ dönemlerinden itibaren ölüm ve fanilik imgeleri resim sanatında kendisini gösterir. Rönesans sanatında ve bilhassa Barok döneminde Memento Mori ve Vanitas olarak adlandırılan ölüm ve fanilik temasına çok rastlanır. Resim sanatında kuru kafa, kum saati, sönmüş mum, çiçekler ve eski kitaplar resimlerde en çok görülen ölüm ve fanilik göstergesi imgelerdir. Memento Mori resimlerinde ölümü en çok sembolize eden figür kafatasıdır. Bu resimlere göre yaşam bütün güzelliğine ve zenginliğine rağmen elimizden su gibi akıp gitmektedir. Daha çok natürmort tarzında yapılan ve Vanitas olarak adlandırılan resimlerde ise görünüşte zenginlik belirtisi olan objeler her şeye rağmen hayat boş ve herşeyin sonu hiçtir anlamları taşırlar.

İkonografi bilhassa dinsel resimlerdeki ikonları çözümler. Pedagojik sanat eseri eleştirisi yöntemi sanat eserini tanımlama, betimleme, yorumlama ve yargı basamaklarıyla inceler. Göstergebilim yöntemi ise eserdeki göstergeleri tespit eder ve gösterge çözümleme şemaları ile çözümler. Göstergebilim yöntemiyle resimde kullanılan ölüm ve fanilik göstergeleri çözümlendiğinde, bu göstergelerin görünen düz anlamları yanı sıra fanilik, hiçlik gibi yan anlamlar; inanç ve din gibi derin anlamlar içerdikleri görülür. Her gösterge, bilinen anlamı yanı sıra karşıt anlamlarını da çağırıştırır. Böylece çok zengin anlamlar içeren bir dizge ortaya çıkar.

KAYNAKLAR

- Akerson, F. E. (2006). Göstergebilime Giriş, İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Aksoy, M. (2018). *Rönesans Resim Sanatı'nda Ölüm Teması*, International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art, Kasım - Aralık / Kış, Cilt: 3, Sayı: 6, S.118-135.
- <http://www.alaintruong.com/archives/2019/04/24/37284795.html> 04.12.2018).
- Mercin, L. Alakuş, A.O. (2005). *Sanat Eleştirisi ve Pedagojik Eleştiri Yönteminin İncelenmesi*, DÜ Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, c.5. s.36-46.
- Berger, J. (1988), O Ana Adanmış, İstanbul: Metis Yayınları.
- Ertürk, Y. (2018). <https://hekimcebakis.org/makale/bir-resim-binbir-soylence/>(04.12.2018).
- Gottdiner, (2005). Postmodern Göstergeler. Çev. E.Cengiz - H.Gür, İstanbul: İmge Yayınları.
- <https://useum.org/artwork/Vanitas-Still-Life-Cornelis-Norbertus-Gysbrechts> 04.12.2018).
- <https://fineartamerica.com/featured/vanitas-vanitatum-levin-rodriguez.html> 04.12.2018).
- Kıran, Z. (2013). -Ayşe Eziler. Dilbilime Giriş, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Özgenç E. N. (2018). 17. “Yüzyıl Hollanda Sanatında Vanitas İmgeleri”, Ulakbilge, 6(21), s.143-159.
- Öztürk, D. (2019), Günümüz Sanatında Yaşam Ve Ölüm Sembolü Olarak Kafatası, yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Rifat, M. (2013). XX. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergebilim Kuramları,1. İstanbul: YKY.
- Soylu, R. (2018). “Göstergebilim Sanat eseri Çözümleme Şemaları”, Güzel Sanatlarda Örnek Araştırmalar El Kitabı, Editor: Pelin Karabaş, İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Tuncay, M. (2009). Alkış Üstüne. Art-e Sanat Dergisi, 1(1), 1-9. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduarte/issue/20720/221482>
- Turani, A. (1975). Sanat Terimleri Sözlüğü, 3. Baskı, Ankara: Toplum yayınları.
- Ünal, B. (2018). *Fanilik Üzerine Yeniden Düşünüş*, Sanat Tasarım Dergisi, Haziran, s. 245-246.